

MEMO

Sündmuse nimetus:	Nurmkana teemaline ümarlaud
Toimumise kuupäev:	2. oktoober 2020
Aruande koostaja nimi:	Hanna Tamsalu, Põllumajandusuuringute Keskus maaelu võrgustikutöö osakond
Lisad	Ümarlaua ettekanded avaldatud www.maainfo.ee kalendris

Kokkuvõte:

2. oktoobril 2020 korraldas PMK maaelu võrgustikutöö osakond nurmkana teemalise ümarlaua. Ümarlaval esitas Jaanus Elts ülevaate nurmkanade olukorrast Eestis ning Eneli Viik nurmkana populatsioonide säilitamise või taastamisega tegelevatest projektidest Euroopas. Ümarlaua osalejad tõid välja linnuliigi ohukohti ning säilitamise argumente või takistusi. Ümarlaua eesmärk oli võimaldada erinevatel huvigruppidel üksteisest aru saada ning arutada kas ja mida peaks seoses nurmkanaga Eestis edaspidi ette võtma.

Olukorra kirjeldus

Hinnanguliselt on Eestis 2000-4000 nurmkana paari, arvukus väheneb ning tavalooendustes välja ei tule (oskab pesa varjata). Ideaalne pesapaik on pujude rägastik, on talviti märgatav soojustrasside lähedal. Teada on 2 geneetiliselt erinevat gruppi, vaja oleks uurida ka Eestis elavate lindude DNAd. Ohustavad elupaikade ja toidu puudus, külmad talved, vihmased ja jahedad suved, kiskjad ning koksidioos.

Euroopa projektidest tutvustati selliseid, mis viidi läbi UK-s või mille juhtriik oli UK ning need hõlmasid nii kaitsetegevusi (vt kõrvalolev slaid) kui ka kogukonna teavitamist konkreetsetel projektialadel. Nurmkana on parim indikaator põllumaade ökosüsteemi tervise osas. Mitmete riikide (Saksamaa, Šotimaa, Inglismaa, Holland, Belgia, Taani, Rootsi) näidispiirkondi hõlmava projektiga püütakse muuhulgas mõjutada ka keskkonnapoliitikat.

Nurmkanu soodustavad võtted majandamiskavades:

- Kvaliteetse elupaiga rajamine (min 7% 500 ha alast)
  - Taimesegude külvamine (*flower blocks*)
    - Nektari- ja õietolmu taimede segud
    - Looduslike lindude seemnesegu
    - Majandamisel ühel aastal niita vaid pool
  - Rohuribad
  - Mardikapeenrad
  - Põldlökese laigud
  - Põldude äärealade pritsimata jätmine
  - Hekid (majandamine, istutamine)
  - Nurmkanasõbralik kesa ja rohumaa niitmine
  - Talvised kõrrepõllud
- Talvine lisatoitmine
- Seaduslik kiskjate kontroll

Ülevaade nurmkanaga seonduvatest aspektidest

- Arvukus madal. Looduses igal pool enam ei ela. Sobivaid elupaiku napib.
- Kiskjaid palju ning tuleb juurde. Marutaudivastane vaksineerimine suurendab kiskjate arvukust. Kiskjatel pole justkui muud süüa ning liiguvad rohkem linnalistel aladel, kus toit (inimeste prügi) on kergesti kättesaadav. Iga pesitseva paari kohta on 7 röövlindu paari (mh ronga arvukus tõuseb, nurmkanadele on ohuks ka toonekured ja sookured. Näiteks: RMK tellitud uuringu põhjal on 80% metsise pesade hävimisest põhjustatud kisklusest).
- Jahimeestel puudub motivatsioon kiskjate arvukuse piiramiseks: karusnahk ei ole hinnas ning „peata“ nahka ei osteta (kütitud looma pea tuleb saata analüüsimiseks laborisse). Jahiõiguste müügiraha ei kasutata linnu arvukuse suurendamiseks.
- Farmilindu ei tohi Eestis loodusesse lasta. Farmis kaovad lindudel sekundaarsed sugutunnused ja emaslinnud sellist isast ei taha. Levivad metsloomadele ohtlikud haigused.
- Farmis on ellujäämise tõenäosus suurem kui looduses, kuid looduses liikuvaid loomi kätte ei saa (sh püüdmisspuurist söövad kiskjad ära).
- Olemasolevate EL projektidega liituda ei saa. LIFE projektiga luuakse Eestis piloodina lõokeselaigud (tegevused algavad 2022).
- Keskkonnasõbraliku majandamise toetus ei ole piisav liigi säilimiseks. ÜPP nõuded on bürokraatlikud ning kas „rong on juba läinud“?
- Looduskaitsealades võimaldab teatud juhtudel nurmkanaga tehistingimustel pidada (Keskkonnaameti nõusolekul). Keelatud on tehistingimustes kasvatatud lindude loodusesse lahti laskmine, kui ei ole tegevuskava. (s.t vajalikud on eelnevaid uuringuid). Tegevuskava ei koostata vaid kaitsealustele liikidele, saaks koheselt algatada. Kava olemasolu ei kaitse linnu arvukust ning lindude tehistingimustesse viimine, paljundamine ja uuesti lahti laskmine ei saa kindlasti olema tegevuskava järgi eelistatud meede selle liigi kaitsel.
- Täiendavad puhverribad võivad osutada ökoloogiliseks lõksuks (nt kitsad ribad põldude vahel või põllu ja tee vahel).
- ÜPP elurikkuse meetme rakendamine (piirkonna/massiivi/kogukonna põhiselt). Uue perioodi ÜPP-sse on planeeritud ökoalade sekkumine mitmete tegevustega (sööti jäetud maa, maastikuelemendid, rohumaaribad, talvine taimkate).
- Elupaikade jaoks sobivad seemnesegud on olemas, aga on kallid ning millist valida?
- Luua pilootala, kus soodsad tingimused?
- Kas jääb veel entusiaste linnule sobivaid demo-alasid hoidma? Meediaga „ähvardamine“?
- DNA uuringuid tehakse nii Tartus kui Helsingis → uurida, milline lind meil olemas on. 2021 peaks olema KIK taotlusvoor muuhulgas uuringutele.
- Maaomanikel pole teadmisi, kas nurmkanaga on kasulik (kahjurite kontroll) või kahjulik (söök teravilja).

-
- Mitmete linnuliikide liigikaitse eesmärgid pole täidetud (pole eelarvetki). Nurmkanade kaitse eesmärgid pole seatudki, kuna ta ei ole kaitse all, on jahilind
  - Koolitamata jahikoer lemmikloomana on lisaohu (jahiinstinkti ei ohjelda). Linnukoera koolitamiseks peab olema linn (alternatiivi ei ole, liik peaks jääma kütitavaks).
  - Palju saavad nurmkana heaks ära teha ka maaomanikud (vt eelmise lehe slaidi nurmkanade soodustavate võtete kohta), alati ei ole ilmingimata vaja spetsiaalseid projekte ja programme.

Tegevused nurmkanade soodsate tingimuste jaoks hõlmavad tervet kogukonda, seda ei saa lahendada vaid põllumeestele suunatud tegevustega (nagu MAK toetus). Raske on elurikkuse tõusust/langusest ainult põllumajandustootjaga seoseid tekitada. Maaomanik/põllumees võib teha kõik endast oleneva, aga tuleb nt külm talv või söövad kiskjad linnud ära või hävitatakse pesad ja tehtud töö ei anna tulemusi.

Võimalikud põhimõtted ja tegevused, et nurmkana oleks olemas

- Kaitsetegevused:
  - elupaikade olemasolu: taimestiku omadused, piisav pritsimata jätmine, seemnesegudega saavad jahiseltsid aidata jmt;
  - (talvine) lisaõõtmine ;
  - kiskjate kontroll - vajalik soodustav jahikorraldus, nahkade kokkuost.
- Soodsa mõtteviisi edendamine:
  - teavitused ja esitlused, milline tegutsemisviis millist kasu toob;
  - teadusuuringud: nt DNA, elupaik, sobivad taimesegud, olukorra seire, millised kiskjad on olulised kahjustajad jmt;
  - soodustav seadusandlus (erandid, tegevuskava) ja põhimõtted (marutaudivastase vaktsineerimise varjupool).
- Kogu Eestit hõlmav tulemuspõhine meede või pilootprojekt:
  - teavitamine nurmkana kasulikkusest ja liigile soodusatest tegevustest (mh tõlkematerjalid);
  - LEADER tüüpi projekt pilootalal;
  - innovatsiooniprojekt (nt põllulindude klaster);
  - ökokava uuel programmiperioodil;
  - rahvusvaheline projekt või Life projekt vm.